

**Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasının
Fransa tərəfindən Qeyri-Qanuni işğalı**

**La Question de l'Occupation Illégale de l'Île
Comorienne de Mayotte par la France**

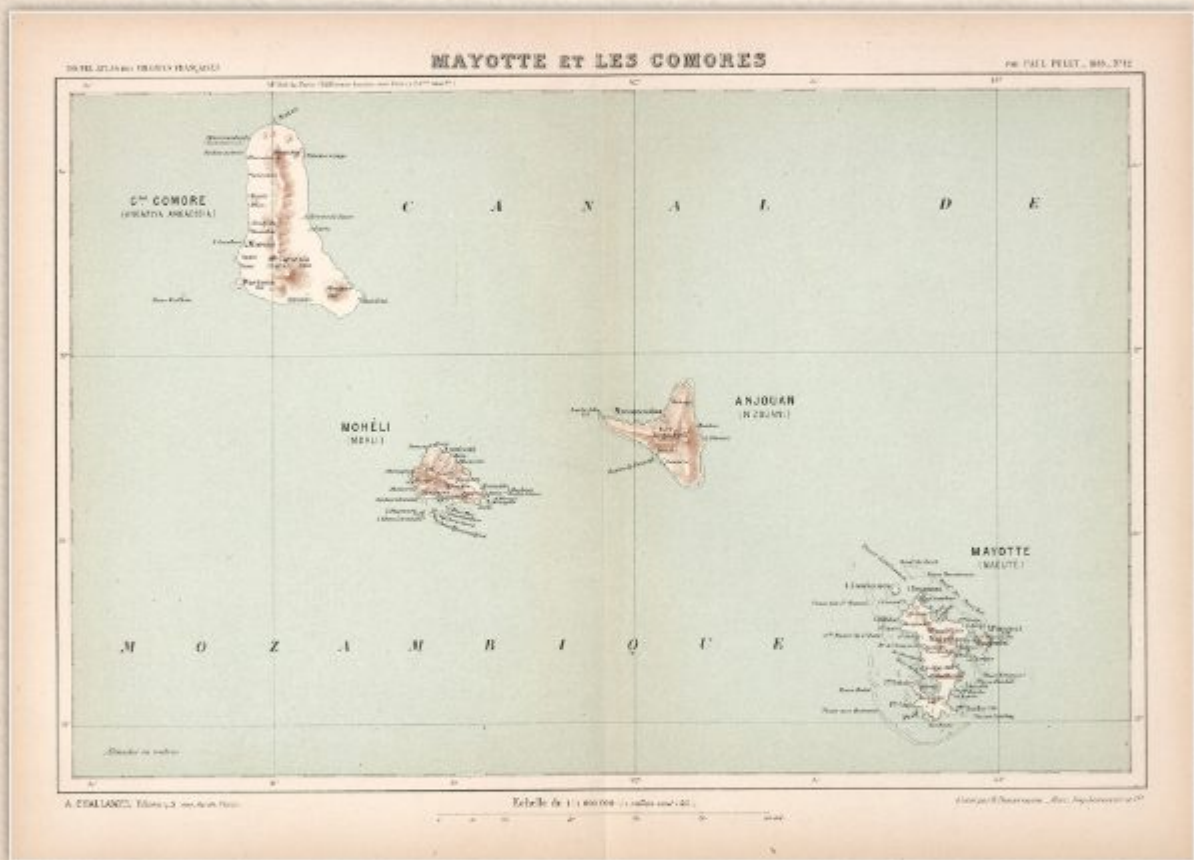
**The Illegal Occupation of the
Comorian Island of Mayotte by France**

QƏMƏR ADALARI İTTİFAQININ MAYOT ADASININ FRANSA TƏRƏFİNDƏN QEYRİ-QANUNİ İŞĞALI

Afrikada, Fransanın yeni Konstitusiyasına dair 1958-ci il referendumundan sonra keçmiş “əlaqəli dövlətlər” 1960-cı illərin əvvəllərində müstəqillik əldə edəne qədər qısa bir müddətdə azad assosiasiya statusunda mövcud olur və həmin müddət neokolonializmin yeni mərhələsinə qədəm qoyur.

Bu müddət Fransaya yeni suveren Afrika dövlətlərinin təbii sərvətlərinə çıxış əldə etməsinə, habelə Fransanın qeyri-qanuni siyasi və iqtisadi təsirinə gətirib çıxarır. Fransa geostrateji hədəflərinə çatmaq, Hind okeanı hövzəsində müstəsna iqtisadi zona iddialarını və Afrika qitəsinə yaxınlıq, regionda geosiyasi və geo-iqtisadi “maraqlarını” təmin etmək məqsədilə iki müstəmləkəsini – Mayot və Reünyonu əlində saxlayır.

Qəmər Adaları İttifaqının Mayot Adası

1974-cü ildə keçirilən referendumda Qəmər adalarının (o cümlədən Mayot) yerli sakinləri Fransadan ayrılaraq ölkələrinin müstəqilliyinə səs verirlər. Fransa bu referendumun nəticələrini tanımayaraq adaları qanunsuz olaraq işğal edir. Fransanın Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasına dair ilhaqçı gündəliyi ilə bağlı hadisələrin ardıcılığını izah edən “Yaddaş Kitabçası 2008-ci ildə bu ölkənin BMT-dəki Daimi nümayəndəliyi” tərəfindən yayılmışdır:

Annexe 22-123

Referendum "Sur l'Indépendance des Comores"

Les résultats du scrutin:

Inscrits	174 318	Abstention	163 167
Suffrages exprimés	163 037		
Oui	154 184	(94,56%)	
Non	8 853	(5,44%)	
Gde Comore:	Inscrits 89 915	Abstention 84 184	
Suffrages exprimés	84 144		
Oui	84 123	(99,98%)	
Non	21	(0,02%)	
Mohéli:	Inscrits 6 351	Abstention 6 068	
Suffrages exprimés	6053		
Oui	6054	(99,98%)	
Non	5	(0,02%)	
Anjouan:	Inscrits 64 406	Abstention 58 944	
Suffrages exprimés	58 944		
Oui	58 837	(99,98%)	
Non	44	(0,08%)	
Mayotte:	Inscrits 14 946	Abstention 13 977	
Suffrages exprimés	13 893		
Oui	5110	(36,18%)	
Non	8783	(63,82%)	

"1974-cü il dekabrın 22-də Qəmər adaları arxipelaqında 1973-cü ilin iyununda fransızlar və Qəmər adalarının daxili özünüidarəetmə orqanları arasında əvvəllər imzalanmış Razılaşmaya əsasən global öz müqəddəratını təyinetmə referendumu keçirilir. Referendum nəticəsində əhalinin 94,56 %-i adaların müstəqilliyinə səs verir. Fransa hökuməti əldə edilən razılaşmanın əksinə olaraq adalarda növbəti referendum təşkil edilməsini istəyir. Bu, referendumun nəticələrinin bütün dünyada qəbul ediləcəyini şərtləndirən Sazişə əməl edən Qəmər adalarının hakimiyyət orqanları tərəfindən qəbul edilmir;

Qəmər adaları Nümayəndələr Palatasının qəbul etdiyi müvafiq qətnamədən sonra, adalar 1975-ci il, 6 iyul tarixində müstəqilliyini elan edirlər. Yeni Qəmər dövləti 12 noyabr 1975-ci ildə BMT Baş Assambleyanın 3385 (XXX) sayılı qətnaməsi ilə yekdilliklə Birləşmiş Millətlər Təşkilatına qəbul edilir və BMT tərəfindən bu qətnamədə Anjuan, Böyük Qəmər, Mayot və Moheli adalarından ibarət Qəmər xalqının birliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət edilməsinin zəruriliyi bir daha təsdiq edilir;

Yeni dövlət bütün beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən Afrika Birliyi Təşkilatı (Afrika İttifaqı, Aİ), Qoşulmama Hərəkatı, İslam Konfransı Təşkilatı və Ərəb Dövlətləri Liqası kimi təşkilatlar tərəfindən tanınır".

1974-cü ildə Qəmər arxipelaqının bütün adalarında (Mayot daxil olmaqla) keçirilmiş referendum qəti şəkildə Qəmər adalarının müstəqilliyinin lehinə olsa da, Fransa Mayotda yenidən referendum keçirilməsində israr edir və BMT Baş Assambleyasının 3385 (XXX) sayılı qətnaməsinə zidd olaraq 1976-cı ildə adada qeyri-qanuni referendum təşkil edilir. Həmin qətnamədə Qəmər adalarının, o cümlədən Mayotun birliyi və ərazi bütövlüyü təsdiq edilir.

4

Rights of the Palestinian People: AFGHANISTAN, CUBA, GERMANY, DEMOCRATIC REPUBLIC, GUINEA, HUNGARY, INDONESIA, LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC, MALAYSIA, MALTA, PAKISTAN, ROMANIA, SENEGAL, SIERRA LEONE, TURKEY, UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC, YUGOSLAVIA.

3385 (XXX). Admission of the Comoros to membership in the United Nations

The General Assembly,

Having received the recommendation of the Security Council of 17 October 1975 that the Comoros should be admitted to membership in the United Nations,¹⁴

Having considered the application for membership of the Comoros,

Reaffirming the necessity of respecting the unity and territorial integrity of the Comoro Archipelago, composed of the islands of Anjouan, Grande-Comore, Mayotte and Mohéli, as emphasized in resolution 3291 (XXIX) of 13 December 1974 and other resolutions of the General Assembly,

Decides to admit the Comoros to membership in the United Nations.

2402nd plenary meeting
12 November 1975

Bu məsələni Qəmər dövlətinin başçısı BMT Təhlükəsizlik Şurası qarşısında qaldırmışdır. BMT Təhlükəsizlik Şurası 1976-cı il fevralın 6-da *"Belə bir referendumun keçirilməsinin Qəmər adalarının daxili işlərinə müdaxilə"* adlandıran və *"Fransanı Mayotda referendum keçirməkdən çəkinməyə çağırır"* qətnamə layihəsini nəzərdən keçirmək üçün toplanır.

Fransa qətnamə layihəsinin əleyhinə səs verir. Təhlükəsizlik Şurası üzvlərinin qalan əksər üzvləri qətnamə layihəsinin lehinə səs verirlər. Lakin təklif edilən *"layihə Şuranın daimi üzvlərindən biri (Fransa) onun əleyhinə səs verdiyi üçün qəbul edilmir"* (BMT, 1976). Beynəlxalq səviyyədə pislənilməsinə baxmayaraq, Fransa 1976-cı ilin fevral ayında Mayotda referendum keçirir, bunun ardınca apreldə referendumun ikinci mərhələsi keçirilir və nəticədə Mayot Fransa qanunlarına əsasən Dənizəşırı Ərazi kimi Fransa tərəfindən ilhaq edilir.

Afrika Birliyi Təşkilatının (ABT) dövlət və hökumət başçıları tərəfindən 1976-cı ilin avqust ayında qətnamə qəbul edilir (CM/Res. 497 (XXVII)). Qətnamədə qeyd edilir ki, Fransanın təşkil etdiyi *"Mayotda keçirilən qondarma referendum, bütün Qəmər xalqına qarşı təcavüz deməkdir və ABT-nin prinsiplərinə və müvafiq qətnamələrinə uyğun olaraq müstəmləkə idarəçiliyindən miras qalan sərhədlərin toxunulmazlığını özündə ehtiva edən ərazi bütövlüyünün pozulmasıdır."*

Birliyin qətnaməsi BMT Baş Assambleyasının 33-cü sessiyasının gündəliyinə əlavə bəndin daxil edilməsi ilə bağlı onun müraciəti əsasında BMT Baş katibinin diqqətinə çatdırılıb. Birliyin sorğusuna dair izahat memorandumunda Fransanın hərəkətlərinin birliyə üzv ölkələr üçün nəticələri ilə bağlı dərin narahatlıq ifadə olunub:

"Bu təcavüzlə üzləşərək, regionda sülh və təhlükəsizlik üçün ciddi nəticələrə səbəb olan Birliyin prinsiplərinin pozulmasını nəzərə alaraq, Hökumət başçıları hesab edirlər ki, bu məsələ BMT Baş Assambleyasının otuz üçüncü sessiyasında ciddi araşdırma mövzusu olmalıdır."

BMT Baş Assambleyası 21 oktyabr 1976-cı il tarixində Qəmər adalarının *"siyasi birlik və ərazi bütövlüyü şəraitində müstəqilliyini"* müdafiə edən 1974-cü il referendumunun nəticələrini tanıyan A/31/4 sayılı qətnamə qəbul edir və təsdiq edir ki, *"Fransa tərəfindən Qəmər adaları arxipelaqının Mayot adasını işğal etməsi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının üzvünə, Qəmər Dövlətinin milli birliyinə açıq hücumdur"*.

UNITED NATIONS
SECURITY
COUNCIL

Dist.
GENERAL
971907
5 February 1976
DISTRIBUTION: 1907/28

Malta, Qəmər, Liban, Arap Dövləti, Tunis və United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

The Security Council,

Having considered the situation of the Territory of the Comoros (document S/1975/31),

Having noted the statement of the representative of the Comoros, and

Recalling General Assembly resolution 3054 (XXIX) of 13 December 1974 which urges all States to refrain from the use of force or threat of force against the territorial integrity or political independence of any State,

Recalling also that General Assembly resolution 3054 (XXIX) of 13 December 1974 by which the Comoros was admitted to membership in the United Nations confirmed the necessity of respecting the unity and territorial integrity of the Comoros, composed of the islands of Anjouan, Grande-Comore, Mayotte and Mohéli,

Concerned at any action or threat of action which violates or is likely to violate the unity and territorial integrity of the Comorian State,

Expressing its concern at the declared intention of the French Government to organize a referendum in Mayotte on 6 February 1976,

1. Condemns that the holding of such a referendum by France in Mayotte constitutes an interference in the internal affairs of the Comoros;

2. Calls upon the Government of France to desist from proceeding with the holding of the referendum in Mayotte;

3. Calls upon the Government of France to respect the independence, sovereignty, unity and territorial integrity of the Comorian State and to refrain from taking any action which may jeopardize the independence, sovereignty, unity and territorial integrity of the Comorian State;

4. Urges the Government of France to enter into immediate negotiations with the Government of the Comoros for the purpose of taking appropriate measures to safeguard the unity and territorial integrity of the State of the Comoros composed of the islands of Anjouan, Grande-Comore, Mayotte and Mohéli;

76-0902

1...

BMT-nin 1976-cı il qətnaməsinin davamında qeyd olunur:

“Fransanın bu münasibətinin Birləşmiş Millətlər Təşkilatının müvafiq qətnamələrinin, xüsusən də müstəmləkəçiliyə məruz qalan ölkə və xalqlara müstəqillik verilməsi haqqında Baş Assambleyanın 14 dekabr 1960-cı il tarixli 1514 (XV) sayılı qətnaməsinin, belə ölkələrin milli birliyinə və ərazi bütövlüyünə təminat verən prinsiplərinin pozulması olduğunu nəzərə alaraq,

1. Fransa hökuməti tərəfindən Qəmər adaları arxipelaqının Mayot adasında təşkil edilmiş 8 fevral və 11 aprel 1976-cı il tarixli referendumları pisləyir, etibarsız hesab edir və rədd edir:

a. Fransa tərəfindən Qəmər adalarının Mayot ərazisində sonradan təşkil edə biləcəyi hər hansı digər referendum və ya məsləhətləşmə formasını;

b. Mayotda Qəmər ərazisi ilə bağlı Fransanın hər hansı müstəmləkə mövcudluğunu qanuniləşdirməyə yönəlmiş hər hansı xarici qanunvericiliyi;

2. Müstəqil Qəmər Adaları Respublikasının milli birliyinin, ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin pozulmasını təşkil edən Fransanın Mayotda mövcudluğunu şiddətlə qınayır;

3. Fransa hökumətini müstəqil Qəmər Adaları Respublikasının ayrılmaz hissəsi olan Qəmər adaları Arxipelaqının Mayot adasından dərhal geri çəkilməyə və onun suverenliyinə hörmət etməyə çağırır;

4. Bütün Üzv Dövlətləri Qəmər dövlətinə öz müstəqilliyini, ərazisinin bütövlüyünü və milli suverenliyini müdafiə etmək və qorumaq imkanı vermək üçün ona fərdi və kollektiv şəkildə səmərəli şəkildə yardım göstərməyə və onunla bütün sahələrdə əməkdaşlıq etməyə dəvət edir;

5. Fransa hökumətini Qəmər adaları arxipelaqının Mayot adasını Qəmər Respublikasından ayırmaq planından birdəfəlik imtina etməyə inandırmaq məqsədilə fərdi və kollektiv şəkildə bütün üzv dövlətləri müdaxilə etməyə çağırır;

6. Fransa hökumətini bu qətnamənin icrası ilə bağlı Qəmər adaları hökuməti ilə dərhal danışıqlara başlamağa çağırır.”

Qəmər adalarına dair 2008-ci il tarixli *Yaddaş Kitabçasında* qeyd edilir ki, 1976-1995-ci illərdə hər il BMT Baş Assambleyası Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adası ilə bağlı qətnamələr qəbul edib və onun gündəliyinə 21 oktyabr 1976-cı il tarixli 31/4 sayılı qətnaməsində təklif edildiyi kimi “*Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adası*” adlı bənd daxil edib. Müvafiq olaraq, BMT-nin 1979-cu il qətnaməsi “*Qəmər İslam Federativ Respublikasının Mayot adası üzərində suverenliyini təsdiq edir və Fransa hökumətini Birləşmiş Millətlər Təşkilatının müvafiq tələblərini yerinə yetirmək məqsədilə Qəmər hökuməti ilə mümkün qədər tez danışıqlara getməyə çağırır.*”

1980-ci il qətnaməsində BMT Baş Assambleyası *"Qəmər adaları və Fransa hökumətlərini Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adası məsələsinin sürətlə həlli məqsədilə BMT-nin müvafiq qətnamələrinə uyğun olaraq ədalətli həll çərçivəsində danışıqları davam etdirməyə"* dəvət edir. Mayotla bağlı qətnamələrdə tərəflər arasında danışıqların davam etdirilməsinə dair qeydlər daim olacaq. Fransa Mayot üzərində Qəmər adalarının suverenliyinə gətirib çıxara biləcək konstruktiv müzakirələrdə iştirak etmək istəməsə belə 1982-ci ildə Fransaya *"Qəmər adaları ilə danışıqlara başlamağa"* çağırışlar edilib. Daim Qəmər adalarının suverenliyini dəstəkləyən Afrika Birliyi Təşkilatının (ABT) qətnamələrinə istinad olunmasına baxmayaraq, bu müddət ərzində BMT tərəfindən onların əsas tövsiyəsini, yəni Mayotun Qəmər adalarına qaytarılmasını həyata keçirmək üçün tədbirlər görülməyib.

1981-1983-cü illərdə qəbul edilən qətnamələrində BMT Baş Assambleyası *"Fransanı Qəmər adalarının birliyi və ərazi bütövlüyü ilə bağlı 22 dekabr 1974-cü il tarixli Qəmər adaları arxipelaqının öz müqəddəratını təyinetmə referendumundan əvvəl götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməyə dəvət edir"*. 1984-1987-ci illərin qətnamələrində vurğu *"Fransa hökumətinin Mayot adasının Qəmər adalarına effektiv və tez qayıtmasını təmin etmək üçün Qəmər Adaları Hökuməti ilə danışıqlara başlamaq"* çağırışlarının üzərində edilir. Bu çağırışlar 1995-ci ilə qədər BMT-nin qətnamələrində öz əksini tapır. BMT Baş Assambleyasının Qəmər adalarının Mayot üzərindəki suverenliyinə hörmətlə yanaşması ilə bağlı ardıcıl çağırışlarına Fransa tərəfindən məhəl qoyulmur və on ildən çox aparılan qeyri-müntəzəm və nəticəsiz danışıqlardan sonra Qəmər adalarının xronologiyasında, 2008-ci ildə ilhaq layihəsinin növbəti mərhələsinə başlayır:

"1995-ci ildən Fransa Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adası ilə bağlı məsələni ikitərəfli qaydada görüşərək müzakirə etməyi və buna görə də BMT Baş Assambleyasının hər sessiyasının açılışında Qəmər adaları hökuməti Mayot məsələsinin BMT Baş Assambleyası sessiyalarının yekun gündəliyinə salınmamasını, növbəti sessiyaya qədər təxirə salınmasını xahiş edir" (Yaddaş Kitabçası, 2008-ci il).

1995-ci ildən sonra Mayot məsələsi BMT-nin müvəqqəti gündəliyinə salınıb, *"Qəmər adalarının Mayot məsələsi"* ilə bağlı ondan çox qətnamə qəbul edilib, bu qətnamələrdə BMT Mayotun Fransa tərəfindən qanunsuz işğalını pisləyib, Qəmər adalarının birliyini və ərazi bütövlüyünü təsdiqləyib və Fransadan Mayotun Qəmər Respublikasına tez bir zamanda geri qaytarılması prosesini gücləndirmək məqsədilə Qəmər hökuməti ilə danışıqları sürətləndirməyi tələb edib. Lakin Fransa çoxsaylı qətnamələri yerinə yetirməkdən imtina etdi. 2008-ci ildə Yaddaş Kitabçasında qeyd edildiyi kimi:

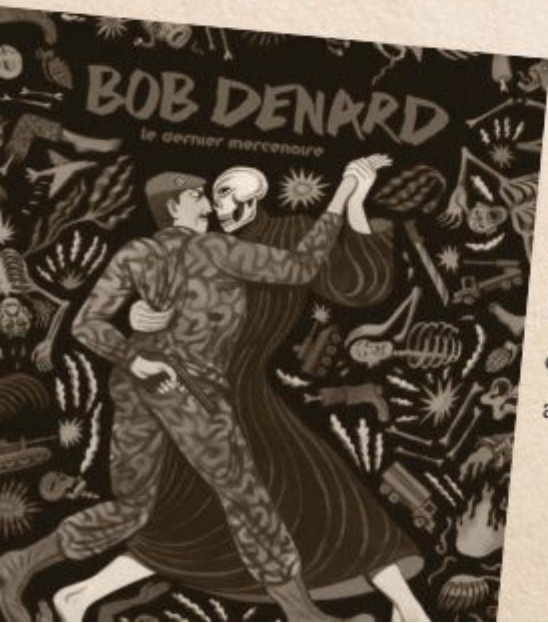
"Qəmər hökumətinin ardıcıl olaraq Fransa hökuməti ilə oturub müzakirə etmək istəklərinə baxmayaraq, Fransa hakimiyyəti ərazidə öz siyasi fəaliyyətini sürətləndirdi, habelə Mayotun yerli əhalisini məhv etdi və Qəmər adaları İttifaqının Mayot adasının yerli mədəniyyətinə və dininə zidd olan Fransız qanunlarını tətbiq etməyə başladı".

Məsələnin müvəqqəti gündəliyə keçirilməsi və eyni zamanda BMT-nin illik qətnaməsinin olmamasından istifadə edən Fransa, Mayotun Qəmər adalarına qaytarılmasını tələb edən BMT-nin çoxsaylı qətnamələrini mahiyyət etibarını ilə rədd edən öz *"fait accompli"* (fakt qarşısında qoyma) strategiyasını tətbiq etdi. Belə ki, 1995-ci ildə BMT Baş Assambleyasının 50-ci sessiyası zamanı Fransanın BMT-dəki Daimi Nümayəndəliyi 1976-cı ildə keçirilən qanunsuz referenduma istinad edərək oktyabrın 3-də BMT-nin Baş katibinə məlumat verdi ki, *"əhali artıq azad və demokratik şəkildə Mayot ərazisini Fransa Respublikasının tərkibində saxlanılmasına səs verib."*

Oktyabrın 17-də BMT-nin Baş katibinə ünvanladığı məktubunda Qəmər Adalarının Xarici İşlər və Əməkdaşlıq Naziri xüsusilə qeyd edir ki, *"20 il ərzində vəziyyət praktiki olaraq dəyişməyib... Aparılan məhdud və selektiv inzibati tədbirlər nəticəsində Mayotda yaşayan Qəmərliylə digər qardaş adaların sakinləri arasında uçurum genişlənməkdə davam edir, Qəmər İslam Federativ Respublikasının digər üç adasının sakinləri Mayota daxil olarkən bu qaydalara riayət etməlidirlər ki, bu da bölünmə hissini daha da gücləndirir."* Mayotun Qəmər adalarının qalan hissəsindən psixoloji ayrılması üçün nəzərdə tutulan strategiya Mayotun ilhaqı layihəsi çərçivəsində daha da gücləndi.

Bu mərhələdə Mayotla bağlı problemlərin həlli, dörd adanın sakinləri arasında yaxınlaşmanın təşviqi imkanlarını araşdırmaq və Mayotu regional integrasiyanın dinamikasına və prosesinə daxil etmək istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün Qəmər adaları naziri Fransa-Qəmər müştərək komissiyasının yaradılmasını təklif etdi. Mayotun Qəmər adalarına qaytarılmasını tələb edən BMT və ABT tərəfindən qəbul edilən qətnamələrinin uzun müddət yerinə yetirilməməsi, Qəmər adaları ilə Fransa arasında Mayot üzərində Qəmər adalarının suverenliyinin tanınması məsələsi üzrə məsləhətləşmələrin nəticəsizliyi, məsələni Qəmər adaları ilə Fransa arasında ümumi ikitərəfli əməkdaşlığın təşviqi istiqamətinə yönəltməyə qədər kiçildi.

ABT-nin BMT yanında Daimi Müşahidəçisi 13 noyabr 1995-ci il tarixli məktubunda Mayotun Qəmər adaları ilə reintegrasiyasını dəstəkləməkdə təşkilata üzv ölkələrin həmrəyliyini təsdiq edən 1995-ci ilin yanvarında qəbul edilmiş ABT Nazirlər Şurasının müvafiq qətnaməsini BMT Baş katibinin diqqətinə çatdırır, ABT, BMT, İslam Konfransı Təşkilatı, Ərəb Dövlətləri Liqası və Qoşulmama Hərəkatının Mayotun geri qaytarılmasına dair çoxsaylı qətnamələrini xatırladır.

ABT tərəfindən həyata keçiriləcək gələcək təşəbbüslər 1995-ci il sentyabrında Robert Denardın başçılığı altında fransız muzdluları tərəfindən həyata keçirilən dövlət çevrilişi nəticəsində təxirə salındı. Robert Denard Afrikada fransızların neokolonial layihəsinin həyata keçirilməsində çoxsaylı xidmətlər göstərərək, 6 iyul 1975-ci ildə Qəmər adalarının müstəqilliyini elan edən ilk prezident Əhməd Abdullahın devrilməsinə rəhbərlik edib. Məlumatlara görə, Denard Qəmər adalarında dörd dövlət çevrilişi cəhdində iştirak edib.

Qəmərin 2008-ci il tarixli *Yaddaş Kitabçası* beynəlxalq diqqəti Fransanın Mayotdan imtina məsələsindəki barışmaz mövqe tutmasına diqqəti cəlb edir:

“Fransız müstəmləkəçiliyinin Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasını işğal altında saxlamasına münasibəti açıq şəkildə daha da aqressivləşib. Fransa hökumətinin birtərəfli qaydada Qəmər adalarına ərazi üzrə telefon kodunu (269) dəyişdirməsi ilə bağlı baş verən son hadisə Fransa hakimiyyət orqanlarının dağıdıcı və anlaşılmaz yanaşmasının göstəricisidir;

30 ildən çox davam edən müstəqillikdən sonra aydın olur ki, Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adası məsələsi fransızları qıcıqlandırır. Bu səbəbdən hərəkətə keçmək, tez hərəkət etmək lazımdır. Buna görə də Qəmər adalarının sakinləri yekdilliklə Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasının geri qaytarılmasını tələb edirlər və onların ümidi beynəlxalq ictimaiyyətin və xüsusən də Afrika İttifaqının bu istiqamətdə fəaliyyətindən asılıdır. Onlar hesab edirlər ki, yalnız maraqlı tərəflərlə çoxtərəfli dialog vasitəsilə Mayot adasının Qəmər adalarına qaytarılmasına dair yol xəritəsi ədalətli şəkildə hazırlana bilər”.

EX.CL/Dec.632(XVII)

DECISION PROPOSED BY THE UNION OF THE COMOROS
Doc. EX.CL/623(XVIII)

The Executive Council,

1. **RECALLS** its Decision EX.CL/Dec.488(XIV) on the Comorian Island of Mayotte;
2. **RECALLS ALSO** that all the consultations or referendum organized by France in Comorian territory of the Island of Mayotte, particularly those of February and April 1976 and that of 29 March 2009 are null and void, and that the self-determination referendum of 22 December 1974 is the only referendum relevant in this matter;
3. **CONDEMNS** the entire process aimed at transforming the Comorian Island of Mayotte into the 101st French Overseas Department and declares the said process null and void, and with no effect whatsoever on the Union of the Comoros and all Member States of the African Union;
4. **REAFFIRMS ONCE AGAIN** that the Comorian Island of Mayotte belongs to the Union of the Comoros;
5. **REQUESTS** that a frank and constructive dialogue be established under the auspices of the United Nations Secretary General to determine together the modalities for the effective return of the Island of Mayotte to its Comorian entity;
6. **DECIDES** to reactivate the Ad Hoc Committee of Seven on the Comorian Island of Mayotte and **CALLS ON** the unflinching support and backing of international fora, of African Union Heads of State and Government for the request of the Union of the Comoros;
7. **DEMANDS** that France abrogates the BALTADUR visa which has resulted in thousands of deaths and disappearances.

Fransızlar BMT-nin müvafiq qətnamələrinə məhəl qoymayaraq, 2000-ci ildə Mayotun qanunsuz ilhaqını yeni asılı idarəetmə statusu, Kollektiv Departament (*collectivité départementale*) vasitəsilə möhkəmləndirmək istiqamətində növbəti qeyri-qanuni referendum təşkil edirlər. Daha sonra, 2009-cu ildə Fransa həmin ildə Mayotda referendum keçirəcəyini elan edir. Bu məsələ ilə əlaqədar Afrika Birliyi beynəlxalq ictimaiyyətin iradəsinə məhəl qoyulmamasına 2009-cu ildə *Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasına dair Qərarla* cavab verir (*EX.CL/Dec.488(XIV)*):

İcraedici Şura:

"1. Qəmər Adaları İttifaqı Hökumətinin Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasındakı vəziyyətinə dair hesabatını QEYD EDİR;

2. Afrika Birliyi Təşkilatının (ABT) Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasına dair bütün əvvəlki qətnamələrini XATIRLADIR və HƏMÇİNİN XATIRLADIR ki, Qəmər xalqı 1974-cü il dekabrın 22-də keçirilən referendumda Qəmər adaları arxipelaqın siyasi birliyi və ərazi bütövlüyü şəraitində müstəqillik iradəsini ifadə edib;

3. HESAB EDİR Kİ, 8 fevral 1976-cı il və 11 aprel 1976-cı il tarixlərində Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasında keçmiş müstəmləkəçi dövlət tərəfindən təşkil edilmiş referendumlar Qəmər adalarının ərazi bütövlüyünün ciddi şəkildə pozur və həmçinin hesab edir ki, Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasının Fransa Respublikasının Konstitusiyasına daxil edilməsi beynəlxalq hüquqa ziddir;

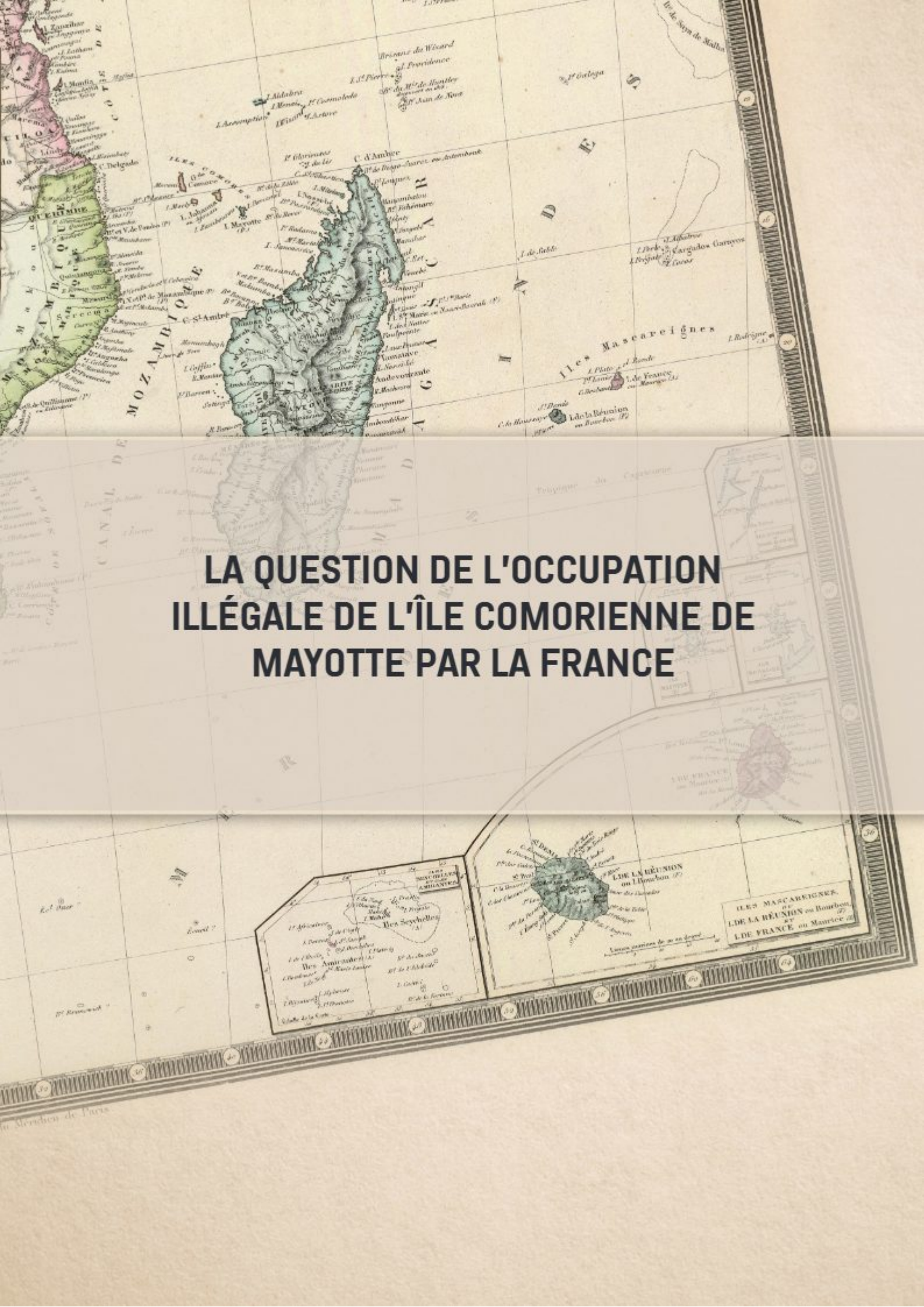
4. 2009-cu il martın 29-da Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasının departament statusuna dəyişdirilməsi məsələsi ilə bağlı referendumun keçirilməsini QINAYIR və bu prosesin dərhal dayandırılmasını tələb edir;

6. Qəmər adalarında yerləşən Mayotun Qəmər Adaları İttifaqına aid olduğunu Təsdiq Edir;

7. Mayotun Qəmər İttifaqına qayıtması şərtlərini birgə müəyyən etmək məqsədilə Qəmər Adaları İttifaqı ilə Fransa arasında dialoqun dərhal başlanmasını TƏLƏB EDİR;

8. Qəmər Adaları İttifaqının Mayot adasında Yeddilik Xüsusi Komitəsinin işini bərpa etmək QƏRARINA GƏLİR."

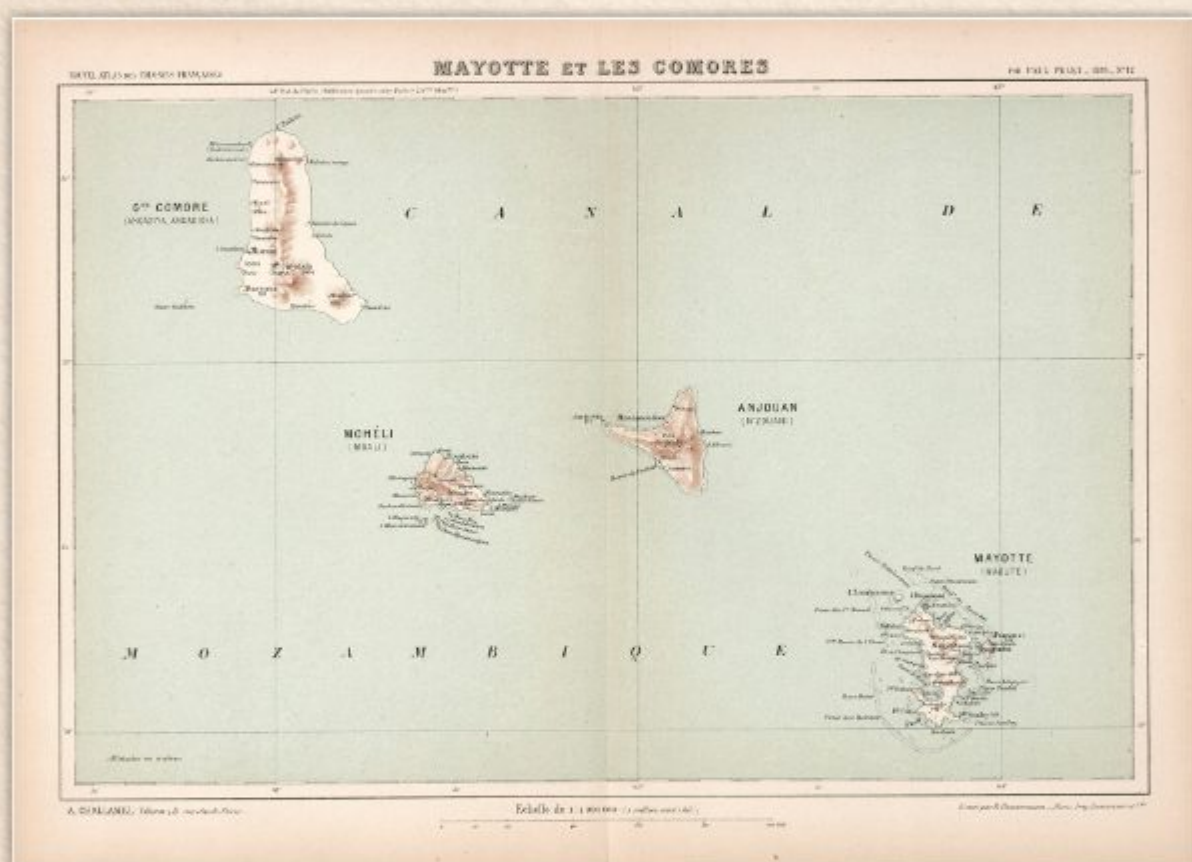
Bununla belə, Mayotun ilhaq layihəsi 2009-cu ildə Fransa tərəfindən referendum keçirilməsi ilə tamamlanır və nəticədə ərazi 2011-ci ildə departament statusu alır və Fransa bu ərazini 2024-cü ildə də idarə edir.

LA QUESTION DE L'OCCUPATION ILLÉGALE DE L'ÎLE COMORIENNE DE MAYOTTE PAR LA FRANCE

En Afrique, l'indépendance des anciens « États associés » africains, à la suite du référendum de 1958 sur la nouvelle Constitution française, a ouvert une brève période de libre association avant l'indépendance au début des années 1960 ainsi qu'une nouvelle phase de néocolonialisme.

Cela a permis à la France d'obtenir un accès préférentiel aux ressources naturelles des nouveaux États africains souverains, ainsi qu'une influence politique et économique induite de la part de la France. Cependant, la France a conservé deux colonies - Mayotte et la Réunion, à des fins géostratégiques, notamment la proximité au continent africain, afin de renforcer ses « intérêts » géopolitiques et géoéconomiques dans la région et pour revendiquer la zone économique exclusive dans l'océan Indien.

L'île comorienne de Mayotte

L'occupation illégale de Mayotte par la France est intervenue à la suite d'un référendum organisé en 1974 au cours duquel la population des Comores, qui comptent plusieurs îles (dont Mayotte), s'est prononcée en faveur de l'indépendance vis-à-vis de la France. L'« Aide Mémoire sur la question de l'île comorienne de Mayotte » diffusé par la Mission permanente des Comores auprès des Nations Unies en 2008 a retracé la séquence des événements relatifs à l'agenda annexionniste français en ce qui concerne Mayotte :

« Un référendum global d'autodétermination a été organisé dans l'archipel des Comores le 22 décembre 1974, conformément à un Accord signé précédemment par les Français et le gouvernement autonome interne des Comores en juin 1973. A l'issue du référendum, 94,56 % des Comoriens ont voté pour l'indépendance. Contrairement à l'Accord signé, le gouvernement français a voulu réorganiser un autre référendum île par île. Cela n'a pas été accepté par les autorités comoriennes qui se sont appuyées sur l'accord qui stipulait que les résultats du référendum seraient comptabilisés globalement ;

Le 6 juillet 1975, les Comores ont déclaré leur indépendance à la suite d'une résolution adoptée par la Chambre des représentants des Comores convoquée à cet effet. Le nouvel État comorien a été admis à l'unanimité aux Nations unies le 12 novembre 1975 par la résolution 3385 (XXX) de l'Assemblée Générale réaffirmant la nécessité de respecter l'unité et l'intégrité territoriale de la nation comorienne composée des îles d'Anjouan, de la Grande Comore, de Mayotte et de Mohéli ;

Le nouvel État (a été) désormais reconnu par toutes les organisations internationales, à savoir l'Organisation de l'unité africaine (aujourd'hui Union africaine, UA), le Mouvement des non-alignés, l'Organisation de la conférence islamique et la Ligue des États arabes ».

Alors que les résultats du référendum de 1974 sur toutes les îles des Comores (y compris Mayotte) étaient définitivement en faveur de l'indépendance des Comores, la France a insisté pour obtenir un autre vote pour Mayotte et a organisé un référendum illégal sur cette île en 1976, au mépris de la résolution 3385 (XXX) de l'Assemblée Générale des Nations unies de 1975 qui avait réaffirmé l'unité et l'intégrité territoriale des Comores, y compris de Mayotte.

Document 33-11-74

Référendum "Sur l'Indépendance des Comores"

Les résultats du scrutin :

Île	Inscrits	Votants	Oui	Non	Pourcentage OUI
Grande Comore	174 318	163 167	154 184	8 983	94,56%
Mohéli	6 351	6 063	6 054	9	99,88%
Anjouan	58 837	58 941	58 837	104	99,98%
Mayotte	17 946	13 977	5 110	8 867	36,48%

4

General Assembly

Rights of the Palestinian People: AFGHANISTAN, CUBA, CYPRUS, GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC, GUINEA, HUNGARY, INDIA, INDONESIA, LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC, MADAGASCAR, MALAYSIA, MALTA, PAKISTAN, ROMANIA, SENEGAL, SIERRA LEONE, TUNISIA, TURKEY, UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC and YUGOSLAVIA.

3385 (XXX). Admission of the Comoros to membership in the United Nations

The General Assembly,

Having received the recommendation of the Security Council of 17 October 1975 that the Comoros should be admitted to membership in the United Nations,¹⁴

Having considered the application for membership of the Comoros,

Reaffirming the necessity of respecting the unity and territorial integrity of the Comoro Archipelago, composed of the islands of Anjouan, Grande-Comore, Mayotte and Mohéli, as emphasized in resolution 3291 (XXIX) of 13 December 1974 and other resolutions of the General Assembly,

Decides to admit the Comoros to membership in the United Nations.

2402nd plenary meeting
12 November 1975

6. C. Agency for the resolution of 3213 (XXIX) for establishing applications for safety, environment of the legal implications in carrying out pe

7. Urge all States necessary measures the Agency in the field of the peaceful

La question a été portée à l'attention du Conseil de Sécurité des Nations unies par le chef de l'État comorien, et le Conseil s'est réuni le 6 février 1976 pour examiner un projet de résolution (S/11967) affirmant que « la tenue d'un tel référendum constitue une ingérence dans les affaires intérieures des Comores » et qui « demande à la France de renoncer à organiser le référendum à Mayotte ».

La France a voté contre le projet de résolution. La majorité restante du Conseil de sécurité a voté en faveur du projet de résolution. Cependant, « (l) e projet de résolution n'a pas été adopté, le vote négatif étant celui d'un membre permanent (la France) du Conseil » (Nations Unies, 1976). La France a organisé le référendum à Mayotte en février 1976, avec une seconde partie en avril, qui a annexé Mayotte en tant que territoire d'outre-mer selon le droit français, en dépit d'une large condamnation internationale.

Par la suite, les chefs d'État et de gouvernement de l'Organisation de l'unité africaine (OUA) ont adopté une résolution [CM/Res. 497 (XXVII)] en août 1976 s'opposant notamment au « soi-disant référendum imposé par la France aux habitants de Mayotte (qui) constitue une agression contre l'ensemble du peuple comorien et une violation de l'intégrité territoriale, des principes et des résolutions pertinentes de l'OUA qui ont affirmé le caractère inaltérable des frontières héritées de l'administration coloniale ». La résolution de l'OUA a été portée à l'attention du secrétaire général des Nations unies dans le cadre de la demande de l'OUA d'inscrire un point supplémentaire à l'ordre du jour de la 33e session de l'Assemblée Générale des Nations unies. L'exposé des motifs de la demande de l'OUA exprimait la profonde inquiétude quant aux répercussions de l'action française sur les États membres de l'OUA :

« Face à cette agression et compte tenu de cette violation des principes de l'OUA ayant de graves implications pour la paix et la sécurité de cette région, les chefs de gouvernement ont estimé que cette question devrait faire l'objet d'une étude sérieuse par l'Assemblée générale des Nations unies lors de sa trente-troisième session. »

L'Assemblée Générale des Nations unies a ensuite adopté la résolution A/31/4 du 21 octobre 1976 qui reconnaissait les résultats du référendum de 1974 en faveur de « l'indépendance dans des conditions d'unité politique et d'intégrité territoriale » des Comores et affirmait que « l'occupation par la France de l'île comorienne de Mayotte constituait un empiètement flagrant sur l'unité nationale de l'État comorien, membre des Nations unies ».

UNITED NATIONS
SECURITY
COUNCIL

DATE:
ORIGINAL
S/11967
5 February 1976
ORIGINAL: ENGLISH

Reunion, Comoros, Mayotte, French Territory of the Indian Ocean, and United Republic of Madagascar: Great Comoros.

The Security Council,

Having considered the telegram of the Head of the Comorian State (document S/11953),

Having noted the statement of the representative of the Comoros, regarding General Assembly resolution 1991 (XVIII) of 13 December 1974 which inter alia reaffirmed the unity and territorial integrity of the Comoros,

Recalling also that General Assembly resolution 2304 (XXII) of 19 December 1975 by which the Comoros was admitted to membership in the United Nations reaffirmed the necessity of respecting the unity and territorial integrity of the Comoros, the necessity of respecting the islands of Anjouan, Grande-Comore, Mayotte and Mohéli, Archipelago, composed of the islands of Anjouan, Grande-Comore, Mayotte and Mohéli,

Concerned at any action or threat of action which violates or is likely to violate the unity and territorial integrity of the Comorian State,

Convinced of the necessity of the inclusion of the French Government to organize a referendum in Mayotte on 8 February 1976,

1. Considers that the holding of such a referendum by France in Mayotte constitutes an interference in the internal affairs of the Comoros;

2. Calls upon the Government of France to desist from proceeding with the holding of the referendum in Mayotte;

3. Calls upon the Government of France to respect the independence, sovereignty, unity and territorial integrity of the Comorian State and to refrain from taking any action which may jeopardize the independence, sovereignty, unity and territorial integrity of the Comorian State;

4. Requests the Government of France to enter into immediate negotiations with the Government of the Comoros for the purpose of taking appropriate measures to safeguard the unity and territorial integrity of the State of the Comoros composed of the islands of Anjouan, Grande-Comore, Mayotte and Mohéli.

75.05022

La résolution de l'ONU de 1976 se poursuit :

“Considérant qu’une telle attitude de la France constitue une violation des principes des résolutions pertinentes des Nations Unies, en particulier de la résolution 1514 (XV) de l’Assemblée générale du 14 décembre 1960 concernant l’octroi de l’indépendance aux pays et aux peuples coloniaux, qui garantit l’unité nationale et l’intégrité territoriale de ces pays,

1. CONDAMNE les prétendus référendums du 8 février 1976 et du 11 avril 1976 organisés à Mayotte qu’il considère comme nuls et nonavenus et rejette d’avance :

a) toute autre forme de référendum ou consultation qui pourrait être organisée ultérieurement en territoire comorien de Mayotte par la France ;

b) toute loi ou règlement pris par une injustice législative ou gouvernementale française tendant à légaliser une quelconque présence coloniale française de territoire Comorien de Mayotte ;

2. CONDAMNE fermement la présence de la France à Mayotte, qui constitue une violation de l’unité nationale, de l’intégrité territoriale et de la souveraineté de la République indépendante des Comores ;

3. EXIGE le retrait immédiat de la France de l’île Comorienne de Mayotte, partie intégrante de la République des Comores, et le respect de la souveraineté de cet Etat ;

4. INVITE les Etats membres de l’OUA à entamer également auprès des autorités françaises des démarches individuelles pour exiger de la France son retrait immédiat de Mayotte et le respect de l’intégrité territoriale et de la souveraineté nationale de la République des Comores ;

5. APPEL à tous les États membres pour qu’ils interviennent, individuellement et collectivement, auprès du gouvernement français afin de le convaincre de renoncer définitivement à son projet de détacher l’île comorienne de Mayotte de la République des Comores ;

6. Demande au Gouvernement de la France d’entamer immédiatement des négociations avec le gouvernement des Comores concernant la mise en œuvre de la présente résolution.”

L’Aide Mémoire des Comores de 2008 rappelait que chaque année de 1976 à 1995, l’Assemblée Générale des Nations Unies adoptait des résolutions sur l’île comorienne de Mayotte et inscrivait à son ordre du jour le point intitulé La Question de l’île comorienne de Mayotte comme initialement demandé par sa résolution 31/4 du 21 octobre 1976. En conséquence, la résolution de l’ONU de 1979 « réaffirme la souveraineté de la République fédérale islamique des Comores sur l’île de Mayotte (et) lance un appel au gouvernement français pour qu’il entame dès que possible des négociations avec le gouvernement des Comores en vue de mettre en œuvre les résolutions pertinentes des Nations unies sur l’île comorienne de Mayotte ».

Par sa résolution de 1980, l'Assemblée Générale des Nations unies « invite les gouvernements des Comores et de la France à poursuivre [...] les pourparlers en vue de trouver rapidement une solution juste à la question de l'île comorienne de Mayotte conformément aux résolutions pertinentes des Nations unies ». La référence à la poursuite des pourparlers entre les parties sera un élément constant des résolutions sur Mayotte et, en 1982, la France est appelée à « ouvrir des négociations avec les Comores », laquelle est réticente à s'engager dans des discussions sérieuses qui aboutiraient à la souveraineté comorienne sur Mayotte. Les résolutions de l'OUA en faveur de la souveraineté des Comores ont été constamment évoquées, mais aucune mesure n'a été prise par les Nations unies au cours de la période pour donner effet à la principale recommandation qu'elles contenaient, à savoir le retour de Mayotte aux Comores.

Par des résolutions adoptées en 1981 et 1983, l'Assemblée Générale des Nations unies a « invité la France à honorer les engagements pris avant le référendum d'autodétermination de l'archipel des Comores du 22 décembre 1974 (concernant) l'unité et l'intégrité territoriale des Comores ». Par les résolutions de 1984-1987, l'accent a été mis sur « l'urgence pour le gouvernement français d'ouvrir des négociations avec le gouvernement des Comores en vue d'assurer le retour effectif et rapide de l'île de Mayotte aux Comores ». Ces expressions ont été reprises dans les résolutions des Nations unies jusqu'en 1995. La chronologie des Comores de 2008 retrace la phase suivante du projet d'annexion de Mayotte, après une décennie et demie de pourparlers irréguliers et sans conséquence, au cours desquels la France a ignoré les appels répétés de l'Assemblée Générale des Nations unies en faveur du respect de la souveraineté des Comores sur Mayotte :

« Depuis 1995, la France a demandé aux Comores de discuter bilatéralement la question de l'île comorienne de Mayotte et a donc demandé au gouvernement comorien, à l'ouverture de chaque Assemblée générale des Nations unies, de ne pas inscrire la question de Mayotte à l'ordre du jour définitif des sessions de l'Assemblée Générale des Nations unies, mais de la reporter à la session suivante » (Aide-mémoire, 2008).

Depuis 1995, la question de Mayotte est inscrite à l'ordre du jour temporaire des Nations unies après l'adoption de plus d'une douzaine de résolutions sur la question de l'île comorienne de Mayotte, dans lesquelles les Nations unies condamnent l'occupation illégale de Mayotte par la France, réaffirment l'unité et l'intégrité territoriale des Comores et demandent à la France d'accélérer les négociations avec le gouvernement comorien pour faciliter le retour rapide de Mayotte à la République comorienne. Cependant, la France a refusé de se conformer à ces multiples résolutions. Comme le note l'Aide-mémoire de 2008 :

« Malgré l'empressement de tous les gouvernements comoriens successifs à discuter avec le gouvernement français, les autorités françaises ont accéléré leurs actions et leurs activités politiques en effaçant la comorianité de Mayotte et en imposant des lois françaises dans l'île comorienne de Mayotte, qui sont principalement contraires à la culture et à la religion comoriennes ».

Avec le passage de ce point à l'ordre du jour temporaire et l'absence concomitante d'une résolution annuelle de l'ONU, la France a utilisé sa stratégie du fait accompli qui, de fait, a rejeté les nombreuses résolutions de l'ONU appelant au retour de Mayotte aux Comores. Ainsi, lors de la cinquantième session de l'Assemblée générale des Nations unies en 1995, la Mission permanente de la France auprès des Nations unies a informé le Secrétaire général des Nations unies, le 3 octobre, que « *la population (s'était) déjà prononcée librement et démocratiquement en faveur du maintien du territoire de Mayotte au sein de la République française* », en référence au référendum illégal de 1976.

Dans une lettre du 17 octobre adressée au Secrétaire général des Nations unies, le ministre des affaires étrangères et de la coopération des Comores a indiqué, entre autres, que « *la situation n'a guère évolué en 20 ans... et le fossé entre les Comoriens de Mayotte et ceux des autres îles sœurs a continué à se creuser, (avec) des mesures administratives restreintes et sélectives auxquelles les habitants des trois autres îles de la République fédérale islamique des Comores doivent se conformer en entrant à Mayotte (ce qui) ne peut que renforcer encore le sentiment de séparation* ». La stratégie visant à séparer psychologiquement Mayotte du reste des Comores s'est intensifiée parallèlement au projet d'annexion de Mayotte.

A ce stade, le ministre des Comores a proposé une commission mixte franco-comorienne chargée d'explorer les possibilités de traiter les questions liées à Mayotte, de promouvoir un rapprochement entre les habitants des quatre îles et d'inclure Mayotte dans la dynamique et le processus d'intégration régionale. L'échec de la mise en œuvre des résolutions de longue date des Nations unies et de l'OUA appelant à la restitution de Mayotte aux Comores et l'inconséquence des consultations entre les Comores et la France concernant la reconnaissance de la souveraineté comorienne sur Mayotte semblent avoir réduit la question à la promotion de la coopération bilatérale générale entre les Comores et la France.

Entre-temps, l'observateur permanent de l'OUA auprès des Nations unies a, par lettre du 13 novembre 1995, porté à l'attention du secrétaire général des Nations unies la résolution pertinente du Conseil des ministres de l'OUA, adoptée en janvier 1995, réitérant sa solidarité en faveur de la réintégration de Mayotte dans les Comores, et a rappelé les nombreuses résolutions de l'OUA, des Nations unies, de l'Organisation de la conférence islamique, de la Ligue des États arabes et du Mouvement des pays non alignés en faveur du retour de Mayotte.

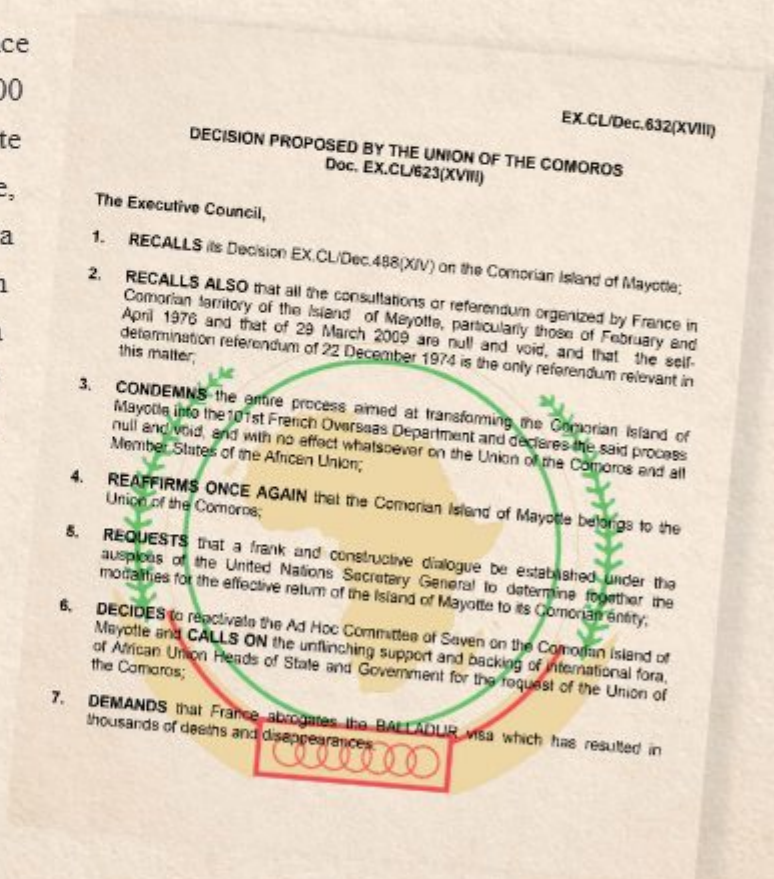
Les initiatives ultérieures de l'OUA ont été reportées en raison d'un coup d'État stratégiquement programmé, perpétré à la fin du mois de septembre 1995 par des mercenaires français dirigés par Robert Denard, connu pour ses services rendus au projet néocolonial français en Afrique, et qui avait dirigé la chute du premier président des Comores, Ahmed Abdallah, qui avait proclamé l'indépendance des Comores le 6 juillet 1975. Denard aurait participé à quatre tentatives de coup d'État aux Comores.

L'Aide-mémoire des Comores de 2008 a attiré l'attention de la communauté internationale sur l'intransigeance de la position française concernant la cession de Mayotte :

« L'attitude du colonialisme français consistant à maintenir l'île comorienne de Mayotte sous son occupation est clairement devenue agressive. La mesure récente du gouvernement français de changer unilatéralement l'indicatif téléphonique comorien (269) de l'île de Mayotte est l'approche destructrice et incompréhensible des autorités françaises ;

Après plus de 30 ans d'indépendance, il est clair que les Français ont irrité la question de l'île comorienne de Mayotte. Il est donc nécessaire d'agir et d'agir vite. C'est pourquoi les Comoriens sont unanimes à réclamer le retour de l'île comorienne de Mayotte et leur espoir repose sur la Communauté internationale et en particulier sur l'Union africaine. Ils estiment que seul un dialogue multilatéral avec les parties concernées permettra d'élaborer de manière équitable une feuille de route pour le retour de l'île comorienne de Mayotte aux Comores ».

Au mépris des résolutions de l'ONU, la France a organisé un autre référendum illégal en 2000 pour renforcer son annexion illégale de Mayotte par le biais d'un nouveau statut de dépendance, celui de collectivité départementale. La France a ensuite annoncé en 2009 qu'elle organiserait un référendum à Mayotte en 2009. L'Union africaine a répondu au mépris de la volonté de la communauté internationale par sa décision de 2009 sur l'île comorienne de Mayotte (EX.CL/Dec.488(XIV)) :

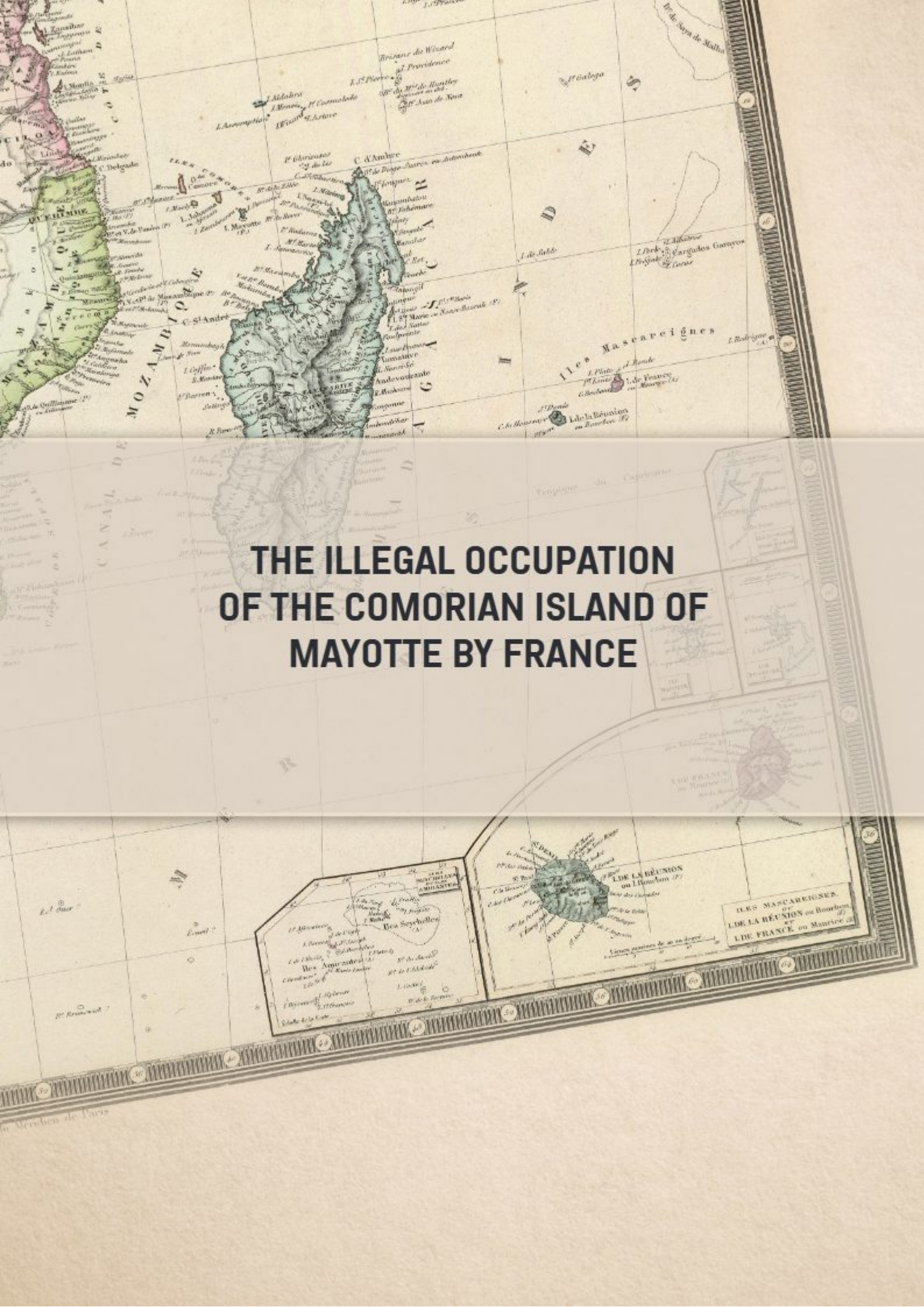

Le Conseil Exécutive:

1. *« PREND NOTE du rapport du gouvernement de l'Union des Comores sur la situation dans l'île comorienne de Mayotte ;*
2. *RAPPELLE toutes les résolutions antérieures de l'Organisation de l'Unité Africaine (OUA) sur l'île comorienne de Mayotte et RAPPELLE ÉGALEMENT que le peuple comorien, lors du référendum du 22 décembre 1974, a exprimé sa volonté d'indépendance dans l'unité politique et l'intégrité territoriale de l'archipel des Comores ;*
3. *CONSIDÈRE que les référendums organisés les 8 février 1976 et 11 avril 1976 par l'ancienne puissance coloniale dans l'île comorienne de Mayotte constituent une violation grave de l'intégrité territoriale des Comores et CONSIDÈRE ÉGALEMENT que l'inscription de l'île comorienne de Mayotte dans la Constitution de la République française est contraire au droit international ;*
4. *CONDAMNE l'organisation, le 29 mars 2009, d'un référendum sur la départementalisation de l'île comorienne de Mayotte et EXIGE l'arrêt immédiat de ce processus;*
5. *RÉAFFIRME que l'île comorienne de Mayotte appartient à l'Union des Comores ;*
6. *DEMANDE l'instauration immédiate d'un dialogue entre l'Union des Comores et la France afin de déterminer ensemble les modalités du retour de Mayotte dans l'Union des Comores ;*
7. *DÉCIDE de réactiver le Comité ad hoc des sept sur l'île comorienne de Mayotte ».*

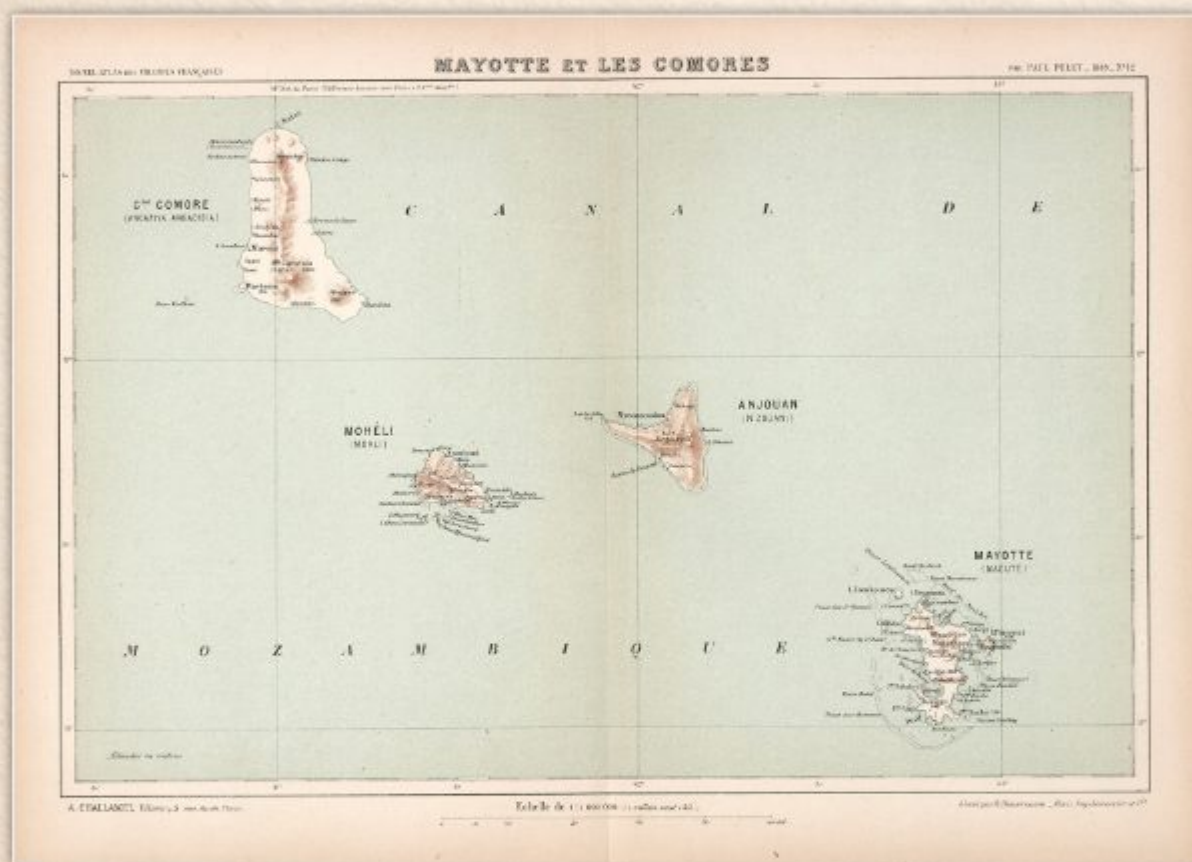
Néanmoins, le projet d'annexion de Mayotte s'est achevé avec l'organisation par la France du référendum de 2009, qui a abouti à l'attribution du statut de département au territoire en 2011, en vertu duquel la France continue à gouverner le territoire en 2024.

A detailed historical map of the Comorian Islands and surrounding regions. The map shows the Comorian Islands (Grande Comore, Anjouan, Mohéli) and the Mascareignes (Réunion, Mauritius). It includes numerous place names, geographical features, and a grid of latitude and longitude lines. The map is oriented with North at the top. The text "THE ILLEGAL OCCUPATION OF THE COMORIAN ISLAND OF MAYOTTE BY FRANCE" is overlaid on the map.

THE ILLEGAL OCCUPATION OF THE COMORIAN ISLAND OF MAYOTTE BY FRANCE

In Africa, the independence of the former African ‘associated states’ following the 1958 referendum on the new French Constitution, ushered in a short-lived period of free association in advance of independence at the beginning of the 1960s and the beginning of a new phase of neo-colonialism.

This provided France with preferential access to the natural resources of the newly sovereign African states along with undue French political and economic influence. However, France retained two classic colonies, Mayotte and Réunion, for geo-strategic purposes including claims to the exclusive economic zone in the Indian Ocean and proximity to the African continent to reinforce its geo-political and geo-economic ‘interests’ in the region.

The Comorian Island of Mayotte

The French illegal annexation of Mayotte emerged in the wake of a 1974 referendum in which the people of multi-island Comoros (including Mayotte) voted in favor of independence from France. An “*Aide Memoir on the Question of the Comorian Island of Mayotte*” disseminated by the Comoros Permanent Mission to the United Nations in 2008 recounted the sequence of events with respect to the French annexationist agenda as related to Mayotte:

Referendum "Sur l'Indépendance des Comores"

Les résultats du scrutin :

Inscrits	174 318	absents	163 167
Suffrages exprimés	163 037		
Oui	154 184	(94,56%)	
Non	8 853	(5,44%)	
Gde Comore : Inscrits	83 915	absents	84 118
Suffrages exprimés	84 144		
Oui	84 123	(99,98%)	
Non	21	(0,02%)	
Mohéli : Inscrits	6351	absents	6063
Suffrages exprimés	6054	(93,38%)	
Oui	6446	(93,38%)	
Non	44	(0,08%)	
Mayotte : Inscrits	17 946	absents	13 977
Suffrages exprimés	13 893		
Oui	5110	(36,18%)	
Non	8783	(63,82%)	

"A global referendum for self-determination was organized in the Comoros archipelago on 22 December 1974 in conformity with an Agreement signed earlier by the French and the internal self-government of the Comoros in June 1973. Following the referendum, 94,56 % of Comorian voted for independence. Contrary to the signed Agreement, the French Government wanted to reorganize another referendum island by island. This was not accepted by the Comorian authorities who went by the Agreement which stipulated that the results of the referendum would be counted globally;

On 6 July 1975 Comoros declared its independence following a resolution adopted by the Comoros House of Representatives convened for that purpose. The new Comorian State was unanimously admitted to the United Nations on 12 November 1975 by General Assembly resolution 3385 (XXX) reaffirming the need to respect the unity and territorial integrity of the Comoros nation composed of the islands of Anjouan, Grand Comore, Mayotte and Mohéli;

The new State (was) now recognized by all international organizations namely the Organization of African Unity (now African Union, AU), the Non-Aligned Movement, the Organization of Islamic Conference and the League of Arab States."

Even as the results of the 1974 referendum on all of the islands of the Comoros (including Mayotte) were definitively in favor of independence of the Comoros, France insisted on another vote for Mayotte, and organized an illegal referendum on that island in 1976 in defiance of the 1975 UN General Assembly resolution 3385 (XXX) which had reaffirmed the unity and territorial integrity of the Comoros, including Mayotte.

General Assembly

Rights of the Palestinian People: AFGHANISTAN, CUBA, CYPRUS, GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC, GUINEA, HUNGARY, INDIA, INDONESIA, LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC, MADAGASCAR, MALAYSIA, MALTA, PAKISTAN, ROMANIA, SENEGAL, SIERRA LEONE, TUNISIA, TURKEY, UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC and YUGOSLAVIA.

3385 (XXX). Admission of the Comoros to membership in the United Nations

The General Assembly,

Having received the recommendation of the Security Council of 17 October 1975 that the Comoros should be admitted to membership in the United Nations,¹⁴

Having considered the application for membership of the Comoros,¹⁵

Reaffirming the necessity of respecting the unity and territorial integrity of the Comoro Archipelago, composed of the islands of Anjouan, Grande-Comore, Mayotte and Mohéli, as emphasized in resolution 3291 (XXIX) of 13 December 1974 and other resolutions of the General Assembly,

Decides to admit the Comoros to membership in the United Nations.

*2402nd plenary meeting
12 November 1975*

The issue was brought to the attention of the UN Security Council by the Head of the Comorian State, and the Council met on 6th February 1976 to consider a draft resolution (S/11967) asserting that *"the holding of such a referendum constitute(d) an interference in the internal affairs of the Comoros,"* and that *"call(ed) on France to desist from proceeding with the holding of the referendum in Mayotte"*.

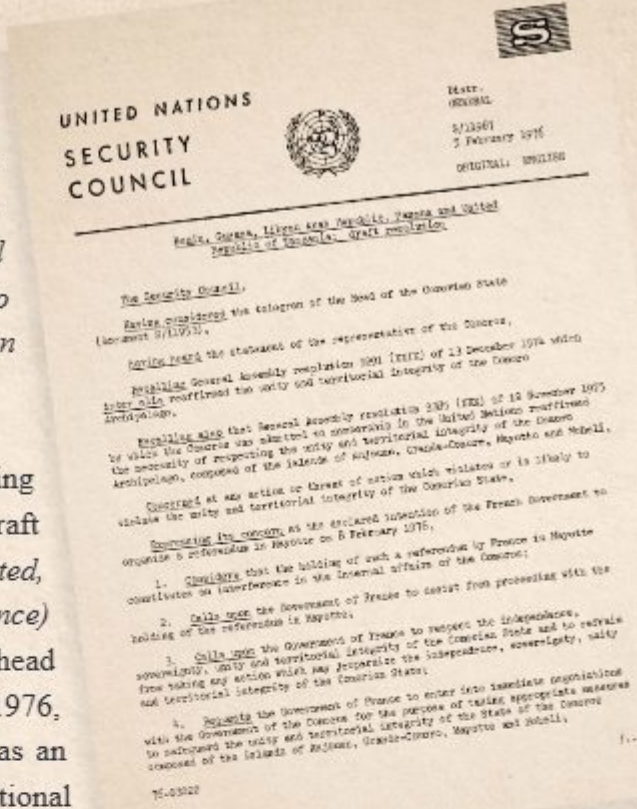
France voted against the draft resolution. The remaining majority of the Security Council voted in favor of the draft resolution. However, *"(t)he draft resolution was not adopted, the negative vote being that of a permanent member (France) of the Council"* (United Nations, 1976). France went ahead to conduct the referendum in Mayotte in February 1976, with a second part held in April, that annexed Mayotte as an overseas territory under French law in spite of wide international condemnation.

Subsequently, the Heads of State and Government of the Organization of African Unity (OAU) adopted a resolution [CM/Res. 497 (XXVII)] in August 1976 opposing inter alia, the French-imposed *"so-called referendum imposed on the inhabitants of Mayotte (which) constituted aggression against the whole of the Comorian people and a violation of the territorial integrity of the principles and relevant resolutions of the OAU which upheld the unalterable character of the borders inherited from the colonial administration."*

The OAU resolution was brought to the attention of the UN Secretary-General in the context of the OAU request for the inclusion of an additional item on the agenda of the 33rd session of the UN General Assembly. The Explanatory memorandum to the OAU request expressed the deep concern for the repercussions of the French action vis a vis the OAU member States:

"Faced with this aggression and taking into account this violation of the principles of the OAU with serious implications for the peace and security of this region, the Heads of Government felt that this matter should be the object of serious study by the General Assembly of the United Nations at its thirty-third session."

The UN General Assembly subsequently adopted Resolution A/31/4 of 21st October 1976 which recognized the results of the 1974 referendum favoring *"independence in conditions of political unity and territorial integrity"* of the Comoros and affirmed that *"the occupation by France of the Comorian island of Mayotte constituted a flagrant encroachment on the national unity of the Comorian state, a member of the United Nations"*.

The 1976 UN resolution continued:

“Considering that such an attitude on the part of France constitutes a violation of the principles of the relevant resolutions of the United Nations, in particular of General Assembly resolution 1514 (XV) of 14 December 1960 concerning the granting of independence to colonial countries and peoples, which guarantees the national unity and territorial integrity of such countries,

1. Condemns and considers null and void the referendums of 8 February and 11 April 1976 organized in the Comorian island of Mayotte by the Government of France, and rejects:

a) Any other form of referendum or consultation which may hereafter be organized on Comorian territory in Mayotte by France;

b) Any foreign legislation purporting to legalize any French colonial presence on Comorian territory in Mayotte;

2. Strongly condemns the presence of France in Mayotte, which constitutes a violation of the national unity, territorial integrity and sovereignty of the independent Republic of the Comoros;

3. Calls upon the Government of France to withdraw immediately from the Comorian island of Mayotte, an integral part of the independent Republic of the Comoros, and to respect its sovereignty;

4. Invites all Member States to render effective assistance, individually and collectively, to the Comorian State and to co-operate with it in all fields with a view to enabling it to defend and safeguard its independence, the integrity of its territory and its national sovereignty;

5. Appeals to all Member States to intervene, individually and collectively, with the Government of France to persuade it to abandon once and for all its plan to detach the Comorian island of Mayotte from the Republic of the Comoros;

6. Calls upon the Government of France to enter into negotiations immediately with the Government of the Comoros concerning the implementation of the present resolution.”

The 2008 Comoros *Aide Memoir* recalled that every year from 1976 to 1995, the UN General Assembly adopted resolutions on the Comorian island of Mayotte and placed on its agenda the item entitled *The Question of the Comorian Island of Mayotte* as originally requested by its resolution 31/4 of 21 October 1976. Accordingly, the 1979 UN resolution “*reaffirm(ed) the sovereignty of the Islamic Federal Republic of the Comoros over the island of Mayotte (and) appealed to the Government of France to begin negotiations with the Government of the Comoros as soon as possible with a view to implementing the relevant resolutions of the United Nations on the Comorian island of Mayotte.*”

By its resolution in 1980, the UN General Assembly “*invit(ed) the Governments of the Comoros and France to continue...talks, with a view to rapidly finding for the question of the Comorian island of Mayotte a just solution in conformity with the relevant resolutions of the United Nations.*” Reference to continued talks between the parties would be a consistent feature in the resolutions on Mayotte, and by 1982 the call was made for France to “*open negotiations with the Comoros*” as a reflection of the apparent reluctance of France to engage in meaningful discussions that would lead to Comorian sovereignty over Mayotte. References were continually made to the OAU resolutions in support of the Comoros sovereignty, but measures were not taken by the UN during the period to give effect to the main recommendation contained therein, namely the return of Mayotte to The Comoros.

By resolutions in 1981 through 1983, the UN General Assembly “*invit(ed) France to honor the commitments entered into prior to the referendum on the self-determination of the Comoro Archipelago of 22 December 1974 (concerning) the unity and territorial integrity of the Comoros.*” By resolutions of 1984 - 1987 emphasis was placed on “*urg(ing) the Government of France to open negotiations with the Government of the Comoros with a view to ensuring the effective and prompt return of the island of Mayotte to the Comoros.*” These expressions continued in UN resolutions through to 1995. The 2008 Comoros chronology recounted the next phase of the Mayotte annexationist project following a decade and half of irregular and inconsequential talks where the consistent calls by the UN General Assembly for the respect for the sovereignty of the Comoros over Mayotte was ignored by France:

“Since 1995 France requested the Comoros to sit and discuss bilaterally the question of the Comorian island of Mayotte and therefore requested the Comorian government, at the opening of each UN General Assembly not to include the question of Mayotte in the definitive agenda of the UN General Assembly sessions but defer it to the next session” (Aide Memoir, 2008).

Since 1995, the question of Mayotte has been placed on the temporary agenda of the United Nations following the preceding adoption of over a dozen resolutions on *The Question of the Comorian island of Mayotte* in which the UN condemned the illegal occupation of Mayotte by France, reaffirmed the unity and territorial integrity of the Comoros, and requested France to speed up negotiations with the Comorian Government to facilitate the rapid return of Mayotte to the Comorian Republic. However, France has refused to comply with these multiple resolutions. As the 2008 Aide Memoir noted:

“Despite the eagerness of all the successive Comorian government, to sit and discuss with the French Government, French authorities have accelerated their actions and political activities by obliterating the Comorianity of Mayotte and imposing French Laws in the Comorian Island of Mayotte, which are mainly against the Comorian culture and religion”.

With the shift of the item to the temporary agenda and the concomitant absence of an annual UN resolution, France employed its *fait accompli* strategy which, in effect, dismissed the numerous UN resolutions calling for the return of Mayotte to the Comoros. Thus, during the fiftieth session of the UN

General Assembly in 1995 the Permanent Mission of France to the UN informed the UN Secretary-General on 3rd October that “(t)he population (had already) voted freely and democratically in favor of maintaining the territory of Mayotte within the French Republic” in reference to the illegal 1976 referendum.

By letter of 17th October to the UN Secretary-General, the Comoros Minister of Foreign Affairs and Cooperation advised, inter alia, that “the situation has scarcely changed in 20 years...and the gulf between the Comorians of Mayotte and those from the other sister islands has continued to widen, (with) restricted and selective administrative measures which the inhabitants of the three other islands of the Islamic Federal Republic of the Comoros must comply with upon entering Mayotte (which) can only serve to entrench the feeling of separation even further.” The intended strategy of psychological separation of Mayotte from the rest of the Comoros intensified consistent with the Mayotte annexation project.

At this stage, the Comoros minister proposed a joint Franco-Comorian commission to explore options to address issues related to Mayotte, to promote a rapprochement between the inhabitants of the four islands, and to include Mayotte in the dynamics and process of regional integration. The failure to implement longstanding UN and OAU resolutions calling for the return of Mayotte to the Comoros, and the inconsequence of the consultations between the Comoros and France vis a vis the recognition of Comorian sovereignty over Mayotte, appeared to have reduced the matter to the promotion of general Comoros-France bilateral cooperation.

Meanwhile, the Permanent Observer of the OAU to the UN by letter of 13th November 1995 brought to the attention of the UN Secretary-General the relevant resolution of the Council of Ministers of the OAU adopted in January 1995 reiterating its solidarity in support of reintegrating Mayotte with the Comoros, and recalled the numerous resolutions of the OAU, the UN, the Organization of the Islamic Conference, the League of Arab States, and the Non Aligned Movement in favor of the return of Mayotte.

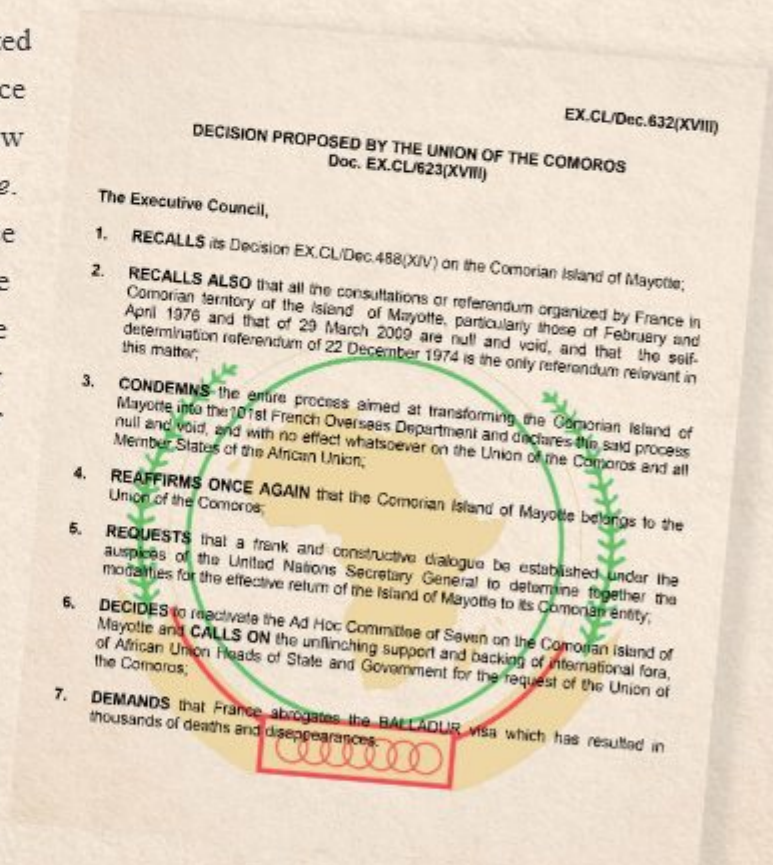
Subsequent OAU initiatives were postponed as a result of a strategically timed *coup d'etat* perpetrated at the end of September 1995 by French mercenaries led by Robert Denard who was known for his service to the French neo-colonial project in Africa, and who had led the ouster of the first president of the Comoros, Ahmed Abdallah, who had proclaimed Comoros' independence on 6 July 1975. Denard was reported to have participated in a total of four coup attempts in the Comoros.

The Comoros 2008 *Aide Memoir* brought to the attention of the international community the intransigence of the French position on relinquishing Mayotte:

“The French colonialism attitude on keeping the Comorian island of Mayotte under its occupation has clearly become aggressive. The recent event of the French Government of unilaterally switching the Comorian telephone area code (269) from the Island of Mayotte is the most recent destructive and incomprehensible approach of the French authorities;

After more than 30 years of independence, it is clear that the French irritated the question of the Comorian island of Mayotte. There is therefore a need to act and to act fast. That is why Comorians are unanimous claiming the return of the Comorian island of Mayotte and their hope depends on the International Community and particularly the African Union. They believe that it's only through a multilateral dialogue with the concerned parties that a road map for the return of the Comorian island of Mayotte to the Comoros could be elaborated in a fair manner”.

In defiance of UN resolutions, the French organized another illegal referendum in 2000 to reinforce its illegal annexation of Mayotte through a new dependency status of *collectivité départementale*. This was followed by the announcement by France in 2009 that it would hold a referendum in Mayotte in 2009. The African Union responded to the disregard of the will of the international community by its 2009 *Decision on the Comorian Island of Mayotte (EX.CL/Dec.488(XIV))*:

The Executive Council:

1. *"TAKES NOTE of the Report of the Government of the Union of the Comoros on the situation in the Comorian Island of Mayotte;*
2. *RECALLS all the previous resolutions of the Organization of African Unity (OAU) on the Comorian Island of Mayotte and RECALLS ALSO that the Comorian people, at the referendum of 22 December 1974, expressed their will for independence in the political unity and the territorial integrity of the archipelago of the Comoros;*
3. *CONSIDERS that the referendums organized on 8 February 1976 and 11 April 1976 by the former colonial power in the Comorian Island of Mayotte constitute a serious violation of the territorial integrity of the Comoros and ALSO CONSIDERS that the inclusion of the Comorian Island of Mayotte in the Constitution of the French Republic is contrary to international law;*
4. *CONDEMNS the organization on 29 March 2009 of a referendum on the departmentalize of the Comorian Island of Mayotte and DEMANDS an immediate end to that process;*
5. *REAFFIRMS that the Comorian Island of Mayotte belongs to the Union of the Comoros;*
6. *REQUESTS for the immediate establishment of a dialogue between the Union of the Comoros and France in order to determine together the modalities for the return of Mayotte to the Union of the Comoros;*
7. *DECIDES to reactivate the Ad-Hoc Committee of Seven on the Comorian Island of Mayotte."*

Nevertheless, the Mayotte annexationist project was completed with the conduct by France of the 2009 referendum resulting in the conferring of departmental status on the territory in 2011 under which France governs the territory into 2024.

ABBAS ABBASOV

Bakı Təşəbbüs Qrupunun icraçı direktoru

Bakı Təşəbbüs Qrupu Mayot məsələsi üzrə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının, Qoşulmama Hərəkatının, Afrika İttifaqının və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının qətnamələrinə və tövsiyələrinə əməl etməyə çağırır. Mayot, Qəmər Adaları İttifaqının ayrılmaz hissəsidir. Bakı Təşəbbüs Qrupu inanır ki, beynəlxalq norma və prinsiplərə əsaslanan ədalət, birgə səylər sayəsində Mayot üçün zəfər çalacaq!

ABBAS ABBASOV

Directeur Exécutif du Groupe d'Initiative de Bakou

Le Groupe d'Initiative de Bakou appelle à l'adhésion aux résolutions et encouragements des Nations Unies, du Mouvement des pays non-alignés, de l'Union Africaine et de l'Organisation de la Coopération Islamique relatif à la Mayotte. Mayotte fait partie de l'Union des Comores. Le Groupe d'Initiative de Bakou croit fermement qu'avec des efforts communs, la justice basée sur les normes et les principes internationaux prévaudra!

ABBAS ABBASOV

Executive Director, Baku Initiative Group

Baku Initiative Group calls for adhering of the United Nations, Non-Aligned Movement, African Union, Organization of Islamic Cooperation resolutions and encouragements on Mayotte case. Mayotte is the part of Union of the Comoros. Baku Initiative Group firmly believes that with common efforts the justice based on the international norms and principles will prevail!

Professor Mohamed TOIHIRI

“1995-ci ildə Maoredəki evlərini ziyarət etmək istəyən bütün Qəmərlilər üçün Balladur vizası tətbiq edildi. Maore ilə digər üç ada arasındakı post-kolonial sərhədin qeyri-qanuni olaraq bərqərar edilməsi ailələrin təcrid olunması ilə yanaşı, Ndzuani ilə Maore arasındakı dəniz qolunda əsl qətləmə səbəb oldu. Balladur vizasının tətbiq edilməsindən bu günə qədər 30.000-dən çox insan vəfat edib.”

Professeur Mohamed TOIHIRI

“En 1995, fut instauré le visa Balladur, pour tout Comorien voulant se rendre chez lui à Maore. Cette édification arbitraire d’une frontière post- coloniale entre Maore et les trois autres îles, a créé non seulement l’isolement des familles, mais a provoqué aussi une véritable hécatombe dans le bras de mer entre Ndzuani et Maore. Plus de 30 000 morts depuis le visa Balladur jusqu’aujourd’hui.”

Professor Mohamed TOIHIRI

“In 1995, the Balladur visa was introduced for any Comorian wishing to go home to Maore. This arbitrary edification of a post-colonial border between Maore and the three other islands not only isolated families, but also caused a veritable massacre in the inlet between Ndzuani and Maore. More than 30,000 people have died since the Balladur visa.”

Nadia TOURQUI

3-cü Yol Kollektivinin nümayəndəsi

“Mayotun qeyri-qanuni işğalı hüquq, tarix və coğrafiyanın inkar edilməsidir. Bu, dörd adanın hamısında yoxsulluq həddində yaşayan əhalinin tədricən və eksponent artımıdır. Bu, ölkə daxilində tüğyan edən və bir çox formada özünü göstərən bir mənsubiyyət böhranıdır.”

Nadia TOURQUI

Représentante du Collectif de la 3ème voie

“L’occupation illégale de Mayotte est le déni du droit, de l’histoire et de la géographie. C’est la croissance progressive et exponentielle des populations vivant en dessous du seuil de pauvreté sur les quatre îles. C’est la crise identitaire qui sévit dans tout le pays et se manifeste sous plusieurs formes.”

Nadia TOURQUI

Representative of the 3rd Way Collective

“The illegal occupation of Mayotte is a denial of the law, history and geography. It is the progressive and exponential growth of populations living below the poverty line on the four islands. This is the identity crisis that is raging throughout the country, manifesting itself in several forms.”

Dr. Mohamed Rafsandjani

Konstitusional hüquq üzrə ekspert

“Müstəqillik məsələsində Qəmərlilərlə məsləhətləşmələrin aparılması və arxipelaqın dağılmasına səbəb olan bütün institusional və siyasi tədbirlər (Fransa) konstitusiyaya zidd olub. Fransanın Mayotda davam edən mövcudluğu bu ərazinin əksər hallarda Fransa Respublikasının ümumi hüquqi çərçivəsindən kənar idarə olunması ilə xarakterizə edilir.”

Dr. Mohamed Rafsandjani

Constitutionnaliste

“Toutes les démarches institutionnelles et politiques entourant la consultation des comoriens au sujet de l’indépendance et ayant débouché au démantèlement de l’archipel étaient inconstitutionnelles. Le maintien de la présence française sur Mayotte se matérialise par le fait que le territoire est administré dans une large mesure en marge du droit commun de la République française.”

Dr. Mohamed Rafsandjani

Constitutionnaliste

“All the institutional and political steps taken in the run-up to the Comorian referendum on independence, which led to the dismantling of the archipelago, were unconstitutional. The continued French presence in Mayotte is reflected in the fact that the territory is largely administered outside the ordinary law of the French Republic.”

Mabadi AHMEDALI

CDISCOM-un sədri – Qəmərlilərinin Bütövlüyü və Suverenliyini Qorumaq naminə Kollektiv

“22 dekabr 1974-cü ildə Qəmərlilər aydın bir suala “Bəli” cavabını verdilər-Qəmərlilərinin ərazisinin müstəqil olmasını istəyirsiniz ? Ərazi Məclisi 6 iyul 1975-ci ildə Qəmərlilərinin sərhədlərinin vahdətində və bütövlüyündə müstəqilliyini elan etdi : Anjuan, Mayot, Moheli və Böyük Qəmərlilər. Fransa Qəmərlilərinin seçiminə hörmət etmək əvəzinə, təxminən yarım əsr ərzində bu arxipelaqın siyasi suverenliyini və iqtisadi inkişafını əngəlləyən neokolonial repress səhifəsini açdı.”

Mabadi AHMEDALI

Président du CDISCOM - Collectif de Défense de l'Intégrité et de la Souveraineté des Comores

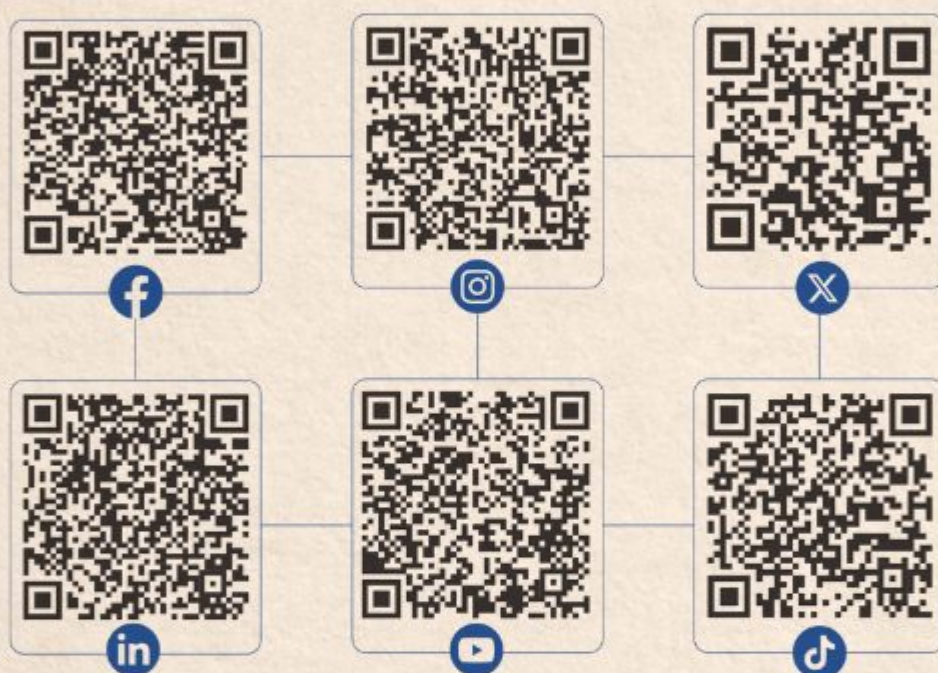
“Le 22 décembre 1974, les Comoriens ont dit “Oui” à la question claire - Souhaitez-vous que le territoire des Comores soit indépendant ? L'Assemblée territoriale a proclamé le 6 juillet 1975, l'indépendance des Comores dans l'unité et l'intégrité de ses frontières : Anjouan, Mayotte, Mohéli et Grande-Comore. Au lieu de respecter le choix des Comoriens la France a ouvert une page de rétropédalage néocolonial qui a bloqué la souveraineté politique et le développement économique de cet archipel depuis bientôt un demi-siècle.”

Mabadi AHMEDALI

President of CDISCOM - Collective for the Defense of the Integrity and Sovereignty of the Comoros

“On December 22, 1974, the Comorians said “Yes” to the clear question - Do you wish the territory of the Comoros to be independent? On July 6, 1975, the Territorial Assembly proclaimed the independence of the Comoros in the unity and integrity of its borders: Anjouan, Mayotte, Mohéli and Grande-Comore. Instead of respecting the Comorians' choice, France opened a page of neo-colonial backtracking that has blocked the political sovereignty and economic development of this archipelago for nearly half a century.”

WWW.BAKUINITIATIVE.COM